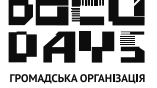

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**National Endowment
for Democracy**
Supporting freedom around the world

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КІНОПОКАЗУ
ТА ОБГОВОРЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ФІЛЬМУ**

ЮНИЙ ПЛАТОН

ВИЗНАЙТЕ, ЩО ВИ НЕ ЗНАЄТЕ ВСІХ ВІДПОВІДЕЙ

АВТОРКА:

Марія Симкович – засновниця ГО «Освітній центр «Інсайдер»»; співзасновниця та керівниця школи додаткової освіти «Caritas School»; координаторка Мандрівного Docudays UA в Ужгороді.

МЕТА ЗАХОДУ:

- актуалізувати проблему дотримання прав дитини у сфері шкільної освіти під час війни;
- розглянути питання взаємодії учасників/-ць освітнього процесу в системі «вчитель-учень», «батьки-учень», «вчитель-батьки»;
- попрацювати над можливими рішеннями проблеми партнерської взаємодії учасників освітнього процесу як ключового принципу в реформі освіти;
- розглянути приклади використання критичного мислення у створенні безпечного шкільного середовища та у боротьбі з насильством;

- покращити розуміння значення критичного мислення як основної складової компетентності вчителя та учня;
- показати роль критичного мислення у боротьбі з насильством та громадянському вихованні.

ОСВІТНІ ЦІЛІ / ОЧІКУВАННЯ:

- знайти шляхи реагування на виклики в шкільній освіті під час війни;
- розпізнавати порушення прав дитини у сучасній українській школі;
- отримати інформацію про індекс «дистанції влади» та попрацювати над можливими шляхами її зменшення у закладах освіти;
- оволодіти навичками налагодження діалогу між учнями та вчителями, дітьми та батьками, вчителями та батьками;
- з'ясувати зміст поняття «критичне мислення» та отримати інструментарій по роботі з його розвитку;
- ознайомитися з методикою Сократівських діалогів як однією зі складових підвищення ефективності навчально-виховного процесу в новій українській школі; оволодіти прийомами для розвитку критичного мислення;
- аналізувати твори кіномистецтва, розуміти авторські ідеї та засоби, якими вони втілюються.

УЧАСНИКИ / УЧАСНИЦІ ЗАХОДУ:

- Учні;
- Студенти;
- Громадські активісти;
- Державні службовці;
- Освітняни;
- Широке коло глядачів (від 18 років).

ТЕМА, ЯКУ ВИСВІТЛЮЄ ЗАХІД:

- Філософія прав людини;
- Людська гідність;
- Права людини;
- Права дитини;
- Рівність і недискримінація;
- Право на освіту;
- Свобода слова та думки;
- Громадський активізм;
- Громадянин/-ка і держава.

РЕФОРМА, ПРОСУВАННЮ ЯКОЇ МОЖЕ СПРИЯТИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДУ:

- Освітня реформа (включаючи інклюзивний підхід до навчання).

Тривалість: від 172 до 271 хв

Для учнів: від 172 до 216 хв

Для дорослої категорії глядачів/-ок: від 176 до 271 хв

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФІЛЬМ:

«Юний Платон» / Наса Ні Хінаан, Деклан МакГрат / Ірландія, Велика Британія, Франція, Бельгія / 2022 / 102'

ОПИС:

Події споглядального документального фільму розгортаються після громадянського конфлікту в Ардойні, районі Белфаста, де робітничий клас поколіннями страждає через бідність, засилля наркотиків і зброї. Фільм змальовує мрію директора школи Кевіна Мак-Аревея та його відданої команди, що завзято працює задля майбутнього, показуючи, як критичне мислення та дбайливий пастор можуть захопити дітей і дати їм мужність визирнути за рамки та обмеження своєї спільноти. Ми бачимо, як філософія спонукає їх ставити запитання про міфи війни та насильства, подекуди всупереч наративам, нав'язаним батьками, ровесниками/-цями та певною соціально-економічною групою.

Інформація про режисерів:

Наса Ні Хінаан – одна з найбільш визнаних режисерок-документалісток Ірландії. Навчалася в Національному коледжі мистецтв і дизайну в Дубліні, працювала артдиректоркою-фрилансеркою в межах ірландських кіно- і телевізійних проєктів, перш ніж прийти в документалістику в 2001 році. Зняла 9 документальних фільмів (4 з них – повнометражні) та один телесеріал. Її фільм «Френк Нед та ділова Ліззі» став «Найкращим документальним повним метром» Кельтського кінофестивалю у 2004-му та продавався по всьому світу.

Новий фільм режисерки «Шалені батьки (шкільне життя)» здобув міжнародне визнання. Його прем'єра відбулася в конкурсних програмах кінофестивалю IDFA у 2016-му та на фестивалі «Санденс» у 2017-му. «Шкільне життя» здобуло «Особливу відзнаку журі» (Golden Gate Awards) на кінофестивалі в Сан-Франциско та «Глядацький приз» кінофестивалю Visions du Réel у Ньйоні. Окрім того, Наса бере участь у програмі Сіднейського кінофестивалю (Europe! Voices of Women in Film), яка об'єднала 10 найвидатніших режисерок Європи.

Фільмографія:

Маленькі учні Платона (2022), Молодий Платон (2021), Шкільне життя (2016), Чужинець (2014), Казка Катманду (2007), Френк Нед і Ділова Ліззі (2004), Нічия земля (2001).

Деклан Мак-Ґрат викладав кіно в Королівському університеті Белфаста, Технологічному інституті Дандолка та Університетському коледжі Дубліна. Написав дві книги про кіноремесло: *Screencraft: Editing & Post-Production* та *Screencraft: Scriptwriting* (обидві книги перекладено п'ятьма мовами).

Режисер фільму «Стівен: боротьба за життя» (2019), що став «Документальним фільмом місяця» вебсайту BBC.

Деклан також зняв серіали *Seinn Liom* (2014) та *Cad É An Scéal* (2013) для BBCNI. Понад 25 років працював режисером монтажу для численних ігрових і документальних фільмів.

Деклан Мак-Ґрат – регулярний дописувач американського журналу про кіно *Cineaste*.

Фільмографія:

Маленькі учні Платона (2022), Молодий Платон (2022), Тіг Eoghain: нерозривний зв'язок (2019), Стівен МакКой: боротьба за життя (2019), Ломакс в Ейрінн (2018), Місце жінки (2018), Мері МакЕліз та чоловік, який врятував Європу (2015), Будівля в Белфасті (1997).

Перелік матеріалів, необхідних для роботи:

- проектор,
- екран,
- фліпчарт,
- фільм,
- програма <https://www.mentimeter.com/>,
- аркуші формату А3,
- фломастери чи маркери,
- наліпки.

Вступне слово модератора/-ки: (5 хв)

Модератор/-ка представляє себе, кіноклуб, мережу DOCU/CLUB, розповідає коротко про фільм та режисера, підготувавши інформацію як презентацію.

Мотивація до перегляду: (2 хв)

Модератор/-ка пропонує учасникам/-цям поглянути на малюнок, виведений на екран чи роздрукований (Додаток 4). І запитує, що вони на ньому побачили. Зауважує, що попри те, що ми всі дивилися на одне зображення, версії побаченого різні.

Поставте запитання: (5 хв)

1. Як ви думаєте, чому ми бачимо різні речі?
(Ми сприймаємо інформацію через призму своїх цінностей, попереднього досвіду та переконань. Кожен із нас бачить світ через певне дзеркало, в якому відображені ми самі).
2. На якій стороні правда?
(Правда буде у кожного своя).
3. Що допомагає нам аналізувати ситуацію і приймати рішення?
(Це вміння критично мислити).
4. Для чого нам потрібне критичне мислення? Як його формувати?
(Навички критичного мислення дають змогу не потонути в інформаційній лавині, не піддатися різного роду маніпуляціям, допомагають приймати зважені рішення, ефективно їх вирішувати та відстоювати. Критичне мислення допомагає нам в пошуку нових шляхів розв'язання проблем).

Коментар модератора/-ки:

Сьогодні ми переглянемо фільм «Юний Платон», який показує, як критичне мислення може стати новим способом боротьби з насильством. Головний герой стрічки – директор школи, який намагається змінити спосіб мислення учнів, адже травми батьків від трагічних подій цієї місцевості передаються дітям. Філософія, яку прищеплює дітям Кевін Мак-Аревея, допомагає їм думати, аналізувати, переосмислювати, слухати та говорити.

Запитання перед переглядом фільму, для актуалізації теми: (5–7 хв)

1. Чи чули ви щось про конфлікт у Північній Ірландії?
(Інформація для модератора/-ки в [додатку 1](#)).
2. Як ви розумієте назву фільму?
(Відповіді на це питання, за бажанням модератора/-ки, можна зафіксувати на фліпчарті, або в програмі <https://www.mentimeter.com/>, щоб повернутися до них після перегляду фільму).
3. Що ви можете сказати про виклики в освіті під час війни?
(наприклад, нестабільні умови навчання, обмеженість способів організації освітньої діяльності, зниження мотивації, нестабільний психоемоційний стан учнів та вчителів).

Під час перегляду фільму подумайте також над відповідями на питання:

1. Що, на вашу думку, намагалися донести до глядачів/-ок режисери?
2. Чи у вашому особистому житті траплялися ситуації, подібні до тих, які показані у фільмі?
3. Чому фільм має назву «Юний Платон»?

Поспостерігайте над символами: музика, кольори, певні предмети тощо.

Важливо. Модератору/-ці важливо перед обговоренням ознайомитися з [додатком 1](#), інформацією про:

- *конфлікт у Північній Ірландії, частині Сполученого Королівства, в якій влада розподілена між протестантськими і католицькими політичними партіями;*
- *Белфастську угоду;*
- *критичне мислення та технології його розвитку в умовах нової української школи, зокрема, під час війни;*
- *безпечне освітнє середовище;*
- *метод «Сократівських діалогів».*

Це допоможе значно краще орієнтуватися у темі.

Перегляд стрічки: (102 хв)

Питання до аудиторії/обмін першими враженнями: (5–10 хв)

Обираючи запитання та альтернативні завдання цього блоку, модератору/-ці слід орієнтуватися перш за все на свою цільову аудиторію та часову рамку. Як приклад, можна також використати метод Сократівського опитування ([додаток 1](#)).

1. Чи сподобався вам фільм?
2. Які емоції викликав фільм та побачене у ньому?
3. Чи справдились ваші очікування, висловлені перед переглядом фільму?
4. Що вразило вас у героях? Яке ваше ставлення до героїв фільму?
5. Що саме, на вашу думку, намагалися донести до глядачів режисери?
6. Що вам було вже відомо з побаченого, а що нового дізналися?
7. Який епізод фільму справив на вас найбільше враження?
8. Як після перегляду фільму ви розумієте його назву?

Питання для дискусії: (10–15 хв)

1. Які теми відображені у стрічці?
Примітка: модератор/-ка фіксує кожну з озвучених тем на фліпчарті або дошці, щоб протягом всього заходу було видно.

(конфлікт між католиками та протестантами, шкільна освіта, критичне мислення, філософія, відносини між дітьми, вчителями, батьками, відносини директора з учнями та педагогічним колективом, булінг тощо)

2. Чи пов'язані ці теми з правами людини/дитини? Як саме?
(до прикладу, освіта з прав людини – фундаментальне право людини. Освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особистості і посилення поваги до прав людини й основоположних свобод. (Загальна декларація прав людини, стаття 26). Якщо ми говоримо про тему булінгу, то, якщо розглядати це явище з правового погляду, необхідно зазначити, що в даному випадку порушується ціла низка законодавчих актів щодо захисту прав дитини. Головний міжнародний документ у цій сфері – Конвенція ООН з прав дитини, яка проголошує, що всі діти від народження рівні та мають право на безпечні і сприятливі умови життя. Конституція України проголошує, що найвищою соціальною цінністю є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Цивільний та Сімейний кодекси України також є важливою складовою національного законодавства щодо захисту прав дитини. Закон України «Про охорону дитинства» прямо передбачає захист дитини від усіх форм насильства.

Якщо ми говоримо про зв'язок теми критичного мислення, то відповідь може бути, наприклад, така, що люди, котрі мислять критично, здатні реалізувати та захистити свої права, тому що чесні перед собою, відкидають підтасування, переборюють плутанину, ставлять запитання, роблять свої висновки на очевидних фактах, слідкують за зв'язками між явищами, інтелектуально незалежні.

3. Які загрози, небезпеки, порушення прав людини ви помітили у фільмі?
(наприклад, порушення права на свободу думки, совісті і релігії, права на безпечні умови життя тощо)
4. Окресліть, будь ласка, головні проблеми дітей, які представлені у фільмі.
(наприклад, відносини між дітьми, погана поведінка хлопчиків, сварки, спосіб мислення, травма та агресія, які передаються через покоління, тощо)
5. Які взаємовідносини в колективі?
6. Які методи роботи з дітьми використані у фільмі?
7. Якими є відносини головних героїв, представників школи?
8. Чи можемо ми провести паралель між темою, порушеною у фільмі, і освітою в Україні під час війни?

Якщо категорія учасників/-ць – освітяни, варто обговорити наступні проблеми:

1. Що таке безпечне освітнє середовище?
([Безпечне освітнє середовище](#) – юридичний термін, визначений у статті 1 [Закону України «Про повну загальну середню освіту»](#). Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди)

Що є ключовим при створенні безпечного освітнього середовища?
(наприклад, безпечні й комфортні умови праці та навчання, відсутність дискримінації та насильства, створення інклюзивного і мотивувального простору)
2. Які методи роботи з дітьми ви використовуєте у своїй роботі?
(наприклад, інтерактивні методи, такі як «мозковий штурм», «ментальні карти», «сторітелінг», «робота в групах», метод «Світове кафе», «дискусії», тощо)
3. Що таке критичне мислення? Для чого потрібно ним володіти та розвивати його в учнях?
(інформація для модератора/-ки в [додатку 1](#))
4. Чи знаєте ви, що таке індекс «дистанція влади»?
(інформація для модератора/-ки в [додатку 1](#))
5. Чи знайомі ви з методикою Сократівських діалогів як однією із складових підвищення ефективності навчально-виховного процесу?
(Сократівські діалоги – це діалоги, що спрямовані на розвиток філософського мислення, діалогічного мовлення. Головна мета Сократівського діалогу – це не розповісти, а змусити свого слухача здогадатися, зробити важливе для себе відкриття)
6. Якими повинні бути відносини в школі між керівництвом, батьками, вчителями, учнями?

Якщо категорія учасників/-ць – учні, студенти, можна обговорити такі проблеми:

1. Якою, на вашу думку, повинна бути школа, щоб почуватися там комфортно та безпечно?
2. Якими повинні бути відносини між вами та вчителями/директором/заступниками директора?
3. Чи знаєте ви, що таке критичне мислення? Для чого потрібно ним володіти та розвивати?
(інформація для модератора/-ки в [додатку 1](#))

Робота в групах. Вправи:

Можна провести усі вправи або обрати одну з запропонованих

Вправа для учнів: (15 хв)

Об'єднайте учасників/-ць в групи та запропонуйте попрацювати з [Конвенцією з прав дитини](#). Необхідно знайти в Конвенції ті статті, про які йшла мова під час обговорення.

Обговорення результатів роботи груп.

(наприклад, стаття 28: «Кожна дитина має право на освіту. Початкова освіта мусить бути безкоштовною. Середня та вища освіта повинні бути доступними для кожної дитини. Дітей слід заохочувати ходити до школи і продовжувати навчання до найвищого рівня з можливих. Правила дисципліни у школах мають формуватися з огляду на повагу до прав дитини і в жодному разі не передбачати використання насильства»; стаття 12: «Діти мають право вільно висловлювати свої думки з важливих для них питань. Дорослі повинні дослухатися до дітей і сприймати їх серйозно»; стаття 13: «Діти мають право вільно ділитися з іншими тим, що вони вивчили, думають або відчують: у розмові, на малюнку, на письмі або в будь-який інший спосіб, якщо це не шкодить іншим людям» тощо)

Альтернативне завдання для дорослої аудиторії: (20–30 хв)

Об'єднайте учасників/-ць в групи та запропонуйте попрацювати над кейсами щодо проблем в освіті, зокрема під час війни. Учасники/-ці повинні дослідити дані ситуації, розібратися в суті проблеми, запропонувати можливі рішення і вибрати найкращі з них. Дані кейси – це реальні педагогічні історії, взяті з інтернету. Модератор/-ка може запропонувати власні приклади для обговорення.

1. На прохання заступника з навчальної роботи вчитель заміняє вчителя, що захворів, в чужому класі. Почався урок. Клас важко піддається управлінню. Вчитель вітається – жодної уваги.
2. Учень, явно демонструючи своє погане ставлення до кого-небудь з товаришів по класу, говорить: «Я не хочу працювати (учитися) разом з ним».
3. Батьки однокласника дозволяють собі «виховувати» усіх дітей, які конфліктують з їхнім чадом: кричать на них, а в деяких випадках навіть погрожують та застосовують фізичну силу (утримують дітей за руки чи за одяг).
4. 2 роки триває конфлікт між директором, педагогічним колективом та батьками. Батьки стверджують, що за час директорування педколектив розділився на кілька груп, а директор не тільки не сприяє його дружності, а навпаки розпалює ще більшу ворожнечу, налаштовує «важку артилерію» – вчителів – проти батьків та інших «неугодних» учителів, вишукує на них компромат та усіляко утискає. До того ж на зауваження з боку батьків щодо проблем у навчально-виховному процесі реагує неетично, зухвало та зверхньо. Та і зовсім не господар – старенька школа руйнується, а він нічого не робить. Тому батьки і вимагають звільнення директора із займаної посади.
5. Під час уроків деякі діти стверджують, що України не існує; запитують, яка різниця, якою мовою говорити; або стверджують, що в радянському союзі жилося краще? Як реагувати вчителю? Які методи використовувати?

6. «Щопонеділка мої діти поспіхом одягаються, забувають снідати й летять до школи, бо лінійка. Початок о 8:10. Хто запізниться, то, як сказала моя 2-класниця Соня: “Ти що, мамо, я ж тоді туалети буду мить!”. На лінійці зачитують показники успішності учнів. Такий-то клас – скільки-то гарних оцінок, скільки-то поганих. У кого конкретно які – теж розказують. Сварять за погану поведінку. Такі й такі бігали по коридору, наприклад. Веде лінійку директор школи. Спізнюватися не можна. Була лінійка і в мої шкільні роки – понад 25 років тому. З досвіду скажу, успішність учнів вона ніяк не виправляє та й дисципліну теж. Кажу одній мамі: “Нумо зніціюймо і скасуємо лінійку. Нафіга вона треба?”. “Ти що, як? – Здивовано відповіла та мама. – Ми вчилися, і у нас лінійка була! Хай і вони ходять!”».
7. «Сьогодні була присутня на найгірших у своєму житті “партійних зборах” під зашифрованою назвою “конференція”. Со-ром-но. Уперше мені довелося побачити на обласній вчительській конференції (де простих вчителів і не було), як заступник голови облдержадміністрації, скрививши обличчя і спотворивши голос, продемонструвала, як “неслухняні” педагоги відмовляються виконувати розпорядження керівництва області, промовивши фразу: “Я не буду це виконувати, бо я не знаю, як це виконувати”. Уявили картинку? Яке приниження. Найгірше те, що ніхто з присутніх в залі (начальники та завідувачі відділів освіти, зав Р(М)МК, методисти відділів освіти, директори навчальних закладів, голови райдержадміністрацій) не посмів захиститися від такої зневаги і приниження».
8. «А в нашій школі-інтернаті в.о. директора 1990 року народження. Здається, молодий не обтяжений “совком”, але в цьому навчальному році разом із заступником створили нам “радянський союз” в мініатюрі. О 9-й годині починається перший урок у розкладі від підготовчого класу до 9 виховною години. Всі класи цілих 45 хвилин виховуються, починається лінійкою і закінчується годинаю класного керівника. Уявляєте, з яким настроєм і виглядом всі дітки школи-інтернату йдуть на перерву. Бракує лиш німця з нагайкою... У мене немає слів. Дирекція забула, що це школа, а не виправна колонія. Хоча гасла школи дуже гарні, а насправді неадекватні методи виховання...».

Вправа «Світове кафе»: (30–45 хв)

Вправа «Світове кафе» допоможе почути думки стосовно проблеми «Індексу дистанції влади» та відносин «батьки-вчителі-учні».

Об'єднайте учасників/-ць в групи: «діти», «батьки», «вчителі» та запропонуйте обговорити, якими мають бути взаємовідносини у шкільному колективі з різних сторін та точок зору. Аби створити невимушену атмосферу, розставте столи у довільному порядку (так, ніби це дійсно столики в кафе). Якщо це робота онлайн, то об'єднайте учасників в зум-кімнатах. Також презентацію напрацювань в групі можна організувати, до прикладу, за допомогою дошки [Miro](#). Оптимальний варіант, коли за столом сидять четверо-п'ятеро осіб. Покладіть на столи все необхідне для роботи: аркуш формату А3 (це буде своєрідна паперова скатертина), фломастери чи маркери, наліпки.

Розкажіть про формат вправи та метод, що потрібно робити, яких правил дотримуватися. Наприклад, можна повісити на видному місці правила поведінки в кафе:

- Фокусуйтеся на найважливішому.
- Будьте активними.
- Сміливо висловлюйте свою думку та говоріть від щирого серця.
- Зв'яжіть та поєднуйте ідеї.
- Слухайте, щоб розуміти. Слухайте всіх та всі разом. Слухайте весь час для осяянь та народження нових ідей.
- Малюйте та пишіть на скатертинах – тут це можна та потрібно!
- Отримуйте задоволення!

Запросіть учасників/-ць зайняти стіл, який їм подобається. Кожна команда має визначити господаря/-ку столу, тоді як решта учасників гратиме роль запрошених гостей. Для оптимізації процесу обговорення та виконання завдання попросіть команди фіксувати всі ідеї на паперових скатертинах.

Після закінчення першого раунду гості переходять за новий стіл і приступають до обговорення відповідного питання, тоді як господар/-ка столу залишається на місці. Він/вона має привітати «нових гостей» та:

- озвучити тему та сутність обговорюваного питання (основні міркування та думки);
- надати резюме основних ідей та висновків за результатами попередньої роботи;
- слідкувати за тим, щоб усі учасники/-ці мали можливість висловити свої думки;
- уважно слухати та без критики фіксувати всі ідеї і висновки.

Процес обговорення закінчується тоді, коли всі відвідувачі кафе побували за всіма столиками.

Орієнтовні теми для обговорення:

- Які підходи до навчання та технології потрібно використовувати, щоб школа була безпечним місцем, де немає насильства і цькування?
- Як розвивати педагогіку партнерства у школі?
- Як створити безпечне освітнє середовище у школі?
- Що робить освітній процес ефективним?
- Які є основні шляхи співпраці у трикутнику «Трикутник взаємодії учень – учитель – батьки»?

Творчі завдання: (30–45 хв)

Для розвитку критичного мислення можна провести дебати.

Одна з ключових характеристик людини, що критично мислить – це вміння вибудовувати судження, що спираються на докази. Саме це вміння ми зараз попрактикуємо, влаштувавши мінідебати.

Перед тим, як розпочати, презентуйте структуру аргументу.

Теза аргументу: коротко сформована головна думка.

Пояснення аргументу: на цьому етапі варто в деталях розкрити суть головної ідеї, пояснити чому ваше твердження є правильним.

Докази: підкріпити пояснення чіткими прикладами з реального життя, новин або статистикою.

Висновок: на цьому етапі варто показати зв'язок між тезою та доказами.

Об'єднайте учасників/-ць у дві команди, оголосіть тему та шляхом випадкового вибору роздайте позиції, які учасники/-ці мають аргументувати. Дайте час команді на обговорення теми та пошук фактів, якщо є доступ до мережі. Коли обидві команди готові, модератор/-ка запрошує презентувати свої аргументи в такому порядку:

- перша команда презентує свою позицію та відповідає на питання команди-опонента;
- виступає наступна команда і також відповідає на запитання команди-опонента.

Після того, як сторони висловили свої погляди, вони повинні заперечити думку протилежної сторони. Для цього кожній команді дається ще додатковий час.

Важливо не заважати опоненту під час виступу!

В онлайн-форматі для обговорення аргументів, групи можна запросити до зум-кімнат.

Модератор/-ка може обрати тему відповідно до аудиторії. А також, модератор/-ка може озвучити своє бачення підсумків дебатування зі сторони, озвучивши, чия позиція в дебатах прозвучала впевненіше, аргументованіше.

Орієнтовні теми:

- Батьки повинні надавати допомогу своїм дітям.
- Батьки повинні нести відповідальність за помилки своїх дітей.
- Державна освіта краща за домашнє навчання.

- Онлайн-освіта краща за традиційну.
- Діти з розбитими сім'ями є знедоленими.
- Діти повинні мати право голосу.
- Треба змінити години навчання в школі.
- Традиційні методи навчання слід доповнювати навчанням на основі ШІ.
- Навчальна програма повинна бути розроблена відповідно до потреб дітей.

Підсумовування. Рефлексія учасників/-ць: (до 5 хв)

Поділіться своїми враженнями від обговорення фільму?

Можна повернутися до зафіксованих на фліпчарті або в програмі <https://www.mentimeter.com/> відповідей щодо розуміння назви фільму. Чи змінилося воно після перегляду фільму?

Як підсумок, можна процитувати слова режисерки Наса Ні Хінаан: «Якби те, що містер Мак-Ареві робить у своїй школі, стало б нормою в кожній школі світу, ми зараз жили б у зовсім іншому світі. Я сподіваюся, що люди побачать силу критичного мислення, і сподіваюся, що це надихне людей на те, щоб включити такий підхід до навчальних програм».

НОТАТКИ МОДЕРАТОРА/-КИ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ТА КОРИСТУВАННЯ В ХОДІ ОБГОВОРЕННЯ:

Белфаст – столиця та найбільше місто Північної Ірландії. Белфаст став столицею Північної Ірландії з дня її заснування в 1921 році. З того часу він став центром у конфлікті між католиками та протестантами, пік якого припав на 1960–1990 роки. Конфлікт офіційно закінчився у 1998 році після укладення Белфастської угоди. Щорічно в місті організовується [парад оранжистів](#) – протестантське вшанування перемоги принца Вільгельма Оранського над католицьким королем Яковом у 1690 році. Марші історично є джерелом конфлікту та загострення з католиками. Для католиків це – «вшанування» сектантства і ганебного тріумфу. Комісія з парадів щороку намагається примирити обидві сторони. Сторони вже не стріляють один в одного, але ворожість перейшла з кривавої форми у сховану. Вони почали замість один одного бити своїх дружин, почався алкоголізм, наркоманія. Сегреговані райони міста розділені так званими «стінами миру» до 6 м заввишки, зі знаменитими муралами, що увічнюють героїв і жертв з обох боків. По всьому місту дуже багато графіті зі зброєю і кров'ю.

Дистанція влади – це «діапазон очікувань та прийняття нерівності в розподілі влади з боку менш впливових членів установ або організацій». Дистанція влади може бути високою або низкою. Суспільства з низькою дистанцією влади – це переважно заможні країни із сильним середнім класом, суспільства з високою дистанцією влади – переважно бідні країни, де середній клас слабкий. У суспільствах із високою дистанцією влади нерівність між людьми вважається обґрунтованою та бажаною. Люди, що займають найнижчі позиції в групі, приймають цю ситуацію й той факт, що вони комусь підкоряються, від нього залежать та мають бути слухняними. Особа, що має владу, прагне продемонструвати свою вищість, наприклад, через володіння великою машиною або зверненням до інших людей з висока.

Відмінності в дистанції влади можуть поширюватися на робоче середовище. У країнах із високою дистанцією панують підкреслено ієрархічні відносини, а підлеглі залежать від начальства: підлеглий зобов'язаний слухати начальника та виконувати його розпорядження. Обговорення поставлених завдань є неприпустимим. Підлеглі, зі свого боку, очікують від начальства, що воно буде ставити їм завдання, які треба виконати. Керівників характеризує велика дистанція щодо працівників. Працівників регулярно перевіряють та оцінюють, а привілеї та статусні ознаки користуються загальним прийняттям. Очевидною є ієрархічність, що проявляється в нерівності між людьми, прийнятті значних відмінностей у розмірі заробітної плати між вищими та нижчими посадами.

Ця ситуація може також стосуватися школи. У країнах із високою дистанцією влади діти зобов'язані ставитися до вчителів із повагою, беззастережно їх слухатися. Проявляти ініціативу під час занять можуть лише вчителі. Вчителі передають учням знання та мудрість, якими вони володіють, у той час як діти не мають права ставити запитання або піддавати ці знання сумніву.

У суспільствах, що характеризуються низькою дистанцією влади, розповсюджене переконання, що нерівність між людьми треба зменшувати, а соціальні відносини мають стати предметом особливої уваги. Жителі

таких країн є відповідальними та ініціативними. Вони розуміють, що кожен член суспільства впливає на те, що відбувається в країні, проявляють активну громадську позицію, а також висловлюють своє ставлення до влади.

У робочому середовищі в культурах із низькою дистанцією влади підлеглі сприймаються нарівні зі своїми лідерами, між керівниками та підлеглими панує повага один до одного. Попри наявність певної ієрархії посад, начальники та підлеглі мають бути взаємозалежні. Підлеглі добре відчують себе в ситуації залежності, у якій вони перебувають. Працівники мають рівні права, сприймаються на одному рівні, величина заробітної плати між ними відрізняється незначно. Відносини підлеглого з роботодавцем будуються на принципі співпраці, підлеглі очікують, що керівники будуть обговорювати з ними свої рішення. Привілеї та статусні ознаки не визнаються.

У школах вчителі очікують, що діти будуть самі проявляти ініціативу. Якість викладання залежить не тільки від рівня вчителя, а й від рівня учнів, а також від діалогу між ними.

У родині дитині дозволяється самостійно приймати рішення, пробувати та вчитися на своїх помилках. Відносини в такій родині є суто партнерськими та підтримують автономію кожного з її членів.

Критичне мислення в новій українській школі

Критичне мислення – це наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Головним чином йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення. Критичне мислення базується на законах логіки та на розумінні психологічних процесів, які протікають у нашій свідомості. Критичним мислителем властиве скептичне ставлення до всього. Мислити критично означає вільно використовувати розумові стратегії та операції високого рівня для формулювання обґрунтованих висновків і оцінок, прийняття рішень.

Навички критичного мислення дають змогу не розгубитися у перенасиченому інформацією середовищі й не піддаватися маніпуляціям. А ще критичне мислення важливе у переговорах та допомагає аргументувати свою точку зору. Важливо усвідомити: світ не такий, яким ми його бачимо. Іноді не варто вірити навіть власним очам – можна не мати жодних проблем із зором, але при цьому по-різному відповідати на питання, які кольори ми бачимо на зображенні. Кожен із нас сприймає світ через певне дзеркало, в якому відображені ми самі.

Якщо традиційна система передбачає, що учень повинен засвоїти матеріал і після цього все робити згідно з вивченими правилами, то технологія розвитку критичного мислення вчить, що правил на всі випадки життя не створено. Потрібно мислити і до того ж самостійно. Не помиляється лише той, хто нічого не робить. Якщо людина мислить, приймає рішення і виконує їх, вона може помилятися. Помилка стає лише одним із варіантів навчання, а негативний результат сприймається теж як результат, який допомагає у пізнанні світу. Він анітрохи не гірший, ніж позитивний. Учні так само ставлять собі певні цілі, але по-іншому реагують на досягнення або провали.

В НУШ змінюються пріоритети цілей навчання. На перший план висувається його розвиваюча функція, культ самостійності і нестандартності думки, який стимулює розвиток пізнавальної активності дітей. У навчанні цінна не лише сама істина, але й сам процес її здобування, пошуку, спроби, помилки, усвідомлення прийомів розумової роботи – тобто все, що розвиває творчу думку школяра, привчає їх мислити і діяти самостійно.

Існує низка умов, які вчителю необхідно створити у класі для того, щоб учні успішно залучилися до процесу критичного творчого мислення:

- виділити час та забезпечити можливості для застосування критичного мислення;
- дозволити учням вільно розмірковувати;
- сприймати різноманітні ідеї та думки;
- сприяти активному залученню учнів до процесу навчання;
- створити для учнів сприятливу атмосферу, у якій неможливими стали б насмішки;
- висловити віру в здатність кожного учня породжувати критичні судження;
- цінувати критичні міркування учнів.

Які ж переваги уроків, побудованих за технологією розвитку критичного мислення?

- діти легко й вільно висловлюються, аналізують, аргументують думки; критично сприймають різну інформацію, складають змістовні тести; пишуть гарні твори; вивчають та засвоюють матеріал (навіть складний для розуміння) одразу на уроці;
- знання, здобуті самостійним шляхом, є глибшими та міцнішими;
- критичне мислення докорінно змінює погляди; додає сили та впевненості. Учні перестають боятися і сумніватися, творчо розкриваються і на все дивляться по-іншому: глибше, впевненіше, оптимістичніше.

Сократівське опитування

Запитання для уточнення:

- Що ти маєш на увазі?
- Чи ти можеш пояснити це більш детально?
- Яка, на твою думку, головна проблема?

Запитання для генерації припущень:

- Які припущення ти можеш зробити?
- Що це означає?

Запитання, що спонукають аргументи:

- Як ти можеш підтвердити свої припущення?
- Чи ти маєш приклад цього із реального життя?
- Що змусило тебе повірити у це?

- Чому ти вважаєш, що так трапилося?
- Що змусило тебе так думати?
- Якої ще інформації нам бракує?
- Чи маєш на це альтернативний погляд?
- Які думки ти ще врахував?
- Чи врахував думки експертів?

Запитання для формування висновку:

- Яке це має значення?
- Як це пов'язано з тим, що ми знали попередньо?
- Як X (ситуація) впливає на У (ситуацію)?

Фінальні запитання:

- У чому подібні ідеї X та У?
- В чому їхня відмінність?
- У чому суть цього дослідження?

ПЕРЕЛІК ПОКЛИКАНЬ НА МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МОДЕРАТОРІВ:

1. [Конфлікт у Північній Ірландії](#)
2. [Белфастська угода](#)
3. [Белфаст. «Стіни миру» в розділеному суспільстві і їхній досвід для України](#)
4. [Протести у північній Ірландії: спалений автобус і десятки постраждалих поліцейських](#)
5. [Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки](#)
6. [5 порад щодо критичного мислення](#)
7. [Сократівське опитування: прийом для розвитку критичного мислення учнів](#)
8. [Метод Сократа: практичне керівництво](#)
9. [Вимір культури – дистанція влади](#)
10. [Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки](#)
11. [Безпечна і дружня до дитини школа в контексті НУШ](#)
12. [Метод Сократа: практичне керівництво](#)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. [Конвенція про права дитини](#)
2. [Закон України «Про охорону дитинства»](#)
3. [Закон України «Про освіту»](#)
4. [Нова українська школа](#)
5. [Державний стандарт базової середньої освіти](#)
6. [Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти](#)
7. [Методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: Надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації». Наказ МОН №1/11479-23 від 03.08.2023](#)

Оптична ілюзія. Робота українського художника Олега Шупляка.

